

Bírói szemmel

Az FEI a Magyarországon megrendezésre kerülő 2020-as gyerek és U25-ös Európa-bajnokságra egyetlen magyar bírót jelölt ki, a négycsillagos nemzetközi díjlovasbíró Hillier Orsolyát. Ebből az apropóból beszélgettünk vele, és azt is megtudtuk, hogy egyébként épp tizenöt éve kezdte meg nemzetközi bírói pályafutását.

Szakmai karriered nem bírónak kezdődött. Kérlek, mondd el, hogyan és mikor kerültél kapcsolatba a lovakkal? Mesélj a lovas pályafutásodról!

Ha nem is szó szerint, de átvitt értelemben igaz, hogy az anyatejvel szívtam magamba a lovak szeretetét. Családunkban nagy hagyománya volt a lovaglásnak Anyai dédnagybátyám Keresztes Ákos, aki az örkénytábori Lovagló- és Hajtótanárképző Iskolában szerzett lovaglótanári diplomát, és akit sok archív felvételen lehet látni, ahogy a régi, majd az új stílusban ugrat. Anyai dédapám pedig a 7-es huszároknál volt huszárezredes. Én 1984-ben Erdős Sanyi bácsi lovasiskolájában kezdtem lovagolni Adylyigeten, majd 1985-ben a BLK ugrószakosztályához kerültem, onnét vettem át 1986-ban Dallos Gyula. Érdeklődés, hogy addig csak fiú lovasai voltak, én voltam az első lány tanítványa. Így lettem díjlovasversenyző. Itt ismertem meg volt férjemet is. A lovaglás fontos szerepet töltött be életünkben, saját lovaink lettek, elkezdtünk ugratni és militaryzni is, és közben megálmodtuk és megépítettük a Kajászó Szentpéterpusztai gyönyörű lovardát.

Miért döntöttél úgy, hogy a verseny helyett díjlovasbíró leszel?

Kicsit a sors is alakította. A (díjlovas) verseny mellett már elég hamar elkezdtem írkokodni, és rájöttem, hogy nekem nagyon tetszik a bírói munka. Lettem az első

bírói vizsgát. Viszont úgy éreztem, döntennem kell: versenyezés vagy bírászkodás? Szerintem nem egészséges, ha valaki ugyanabban a szakágban egy időben versenyzik és bírászkodik. Elkezdtem ugratni és militaryzni, ahogy az előbb is említettem, és ott folytattam a versenyést alacsonyabb kategóriákban. Így lettem ugró- és militaryversenyző. És ekkor indult díjlovasbírói pályafutásom.

Milyen út vezetett a négycsillagos nemzetközi bírói szintig?

Először a magyar bírói kategóriákban kellett teljesítenem. Első bírói meghívásaimat Kövy Andrásnak köszönhettem, aki akkor a kaposvári Pannon Lovasakadémián dolgozott és támogatta, hogy a „friss” bírók elindulhassanak a pályafutásukon. Ehhez a kezdeti bizalomhoz aztán sokan csatlakoztak, szinte minden itthoni versenyen bíráltam. A nemzetközi bírói pályafutásomnak az adta a kezdeti lökést, hogy Fugli Károlynak, az MLSZ főtitkárának meghívására az FEI Díjlovasgló Bizottságának elnöke, Mariette Withages Budapestre látogatott. Akkor merült fel, hogy Magyarországnak lehetne további nemzetközi bíróját a meglévő kettő mellett.

2004-ben tettem le az első nemzetközi vizsgát, és ezzel 2005-től felkerültem az FEI bírói listájára, pár év múlva egy újabb vizsga után négycsillagos bírónak váltam, majd egy újabb vizsgával FEI YH bíró is lettem (fiatal lovak bírálója is jogosult bíró), és közben az FEI egycsillagos stewardvizsgát is lettem.

Érdemes megjegyezni, hogy abban az évben, amikor én vizsgáztam, az FEI első alkalommal alkalmazta az új bírói vizsgarendszerét. Addig inkább elfogadottsági alapon lehetett feljebb lépni, az új rendszer viszont igyekezett mérhetővé tenni a tudást és annak tesztelését. Ennek az új rendszernek az egyik fontos eleme volt a többlépcsősítés. Több alkalommal kellett bizonyítani a tudást és alkalmasságot, így nem a napi formán múlott, hogy sikerül-e a vizsga. Volt írásbeli, szóbeli és gyakorlati rész is. A 2007-ben általam megalakított magyar bírói vizsgarendszernek is ez lett az alapja. Kis változtatásokkal még ma is az akkor újként bevezetett vizs-

FOTÓ: SOMGYVÁRI ANETT ÉS ARCHÍV

A díjlovasbírói szakma nem tartozik a hálás foglalkozások közé, mint a pontozásos sportágak általában. Hogyan tud egy díjlovasbíró mégis objektív maradni?

A pontozásos sportágakat azért szokták támadni, mert nincs olyan világos, a laikus számára is könnyen értelmezhető hiba, ami egyértelművé tenné, hogy a versenyző hibázott-e vagy sem. Ennek ellenére mi, bírók azt valljuk, hogy a pontozás nem szubjektív, hanem igenis objektív, mert a pontok mellé tartalmat rendelünk, azok önkényesen nem variálhatók. Minél nagyobb gyakorlatra tesz szert az ember, annál egyértelműbb, hogy egy feladatra milyen pontot adjon.

Sajnos hiány van utánpótlásban, pedig elindult egy jó kezdeményezés a hazai bíróképzésben, melyre viszonylag sokan jelentkeztek is. Szerinted mi lehet az oka a nagy lemorzsolódásnak?

A válasz az előbbi kérdésben rejlik: a díjlovasbírói szakma nem tartozik a hálás foglalkozások közé. A lelkes jelentkezők közül sokan később értették meg, hogy maga a tanulási folyamat is mennyi időt vesz el. Aztán az is sokaknak probléma, hogy ezt az elfoglaltságot nehéz a családdal összeegyeztetni. Az ember épp akkor dolgozik, amikor a családnak szabadideje van, és nyitott lenne közös programokra. Az egy további nehézség, hogy igazán „mániakusnak” és elkötelezettnek kell lenni ahhoz, hogy az ember a szabadidejében olyan dolgot csináljon, ami sok esetben vált ki feszültséget. Ez nem magyar specialitás, de tapasztalatom szerint mégis inkább itthon jellemző, hogy – többnyire a szülők, kisebb mértékben az edzők, lovasok – európainak nem mondható módon fejezik ki véleményüket. Szerintem a bíraskodást csak elhivatottságból érdemes csinálni.

Hogyan látod a hazai díjlovagló-sport jelenét, jövőjét? Melyek a hiányosságaink, mennyit fejlődünk az elmúlt évek alatt?

Erre a kérdésre csak nagyon összetett, átfogó választ lehet adni. A válasz önmagában is megérne egy cikket. Amire nagy hangsúlyt kellene fektetni, az a tanulás, az összefogás és a másik munkájának megbecsülése.

Merre halad a nemzetközi díjlovagló-sport, várható bármiféle változás a bíraskodásban?

Tenyésztői oldalról nézve már egy korábban elindult folyamat figyelhető meg: egyre elasztikusabb, jobban felépítettebb lovak kerülnek a díjlovaglásba. Bíraskodás oldaláról több változás is folyamatban van. A kidolgozás már befejeződött, és az elfogadás fázisában van a „code of points” rendszer. Ez gyakorlatilag ugyanarra épül, mint ahogy eddig is bíráltunk, de rendszerbe foglalja, minden szereplő által érthetőbbé, átláthatóbbá teszi a bíraskodás logikáját. Fontos benne, hogy – ahogy eddig is –, a kiképzési skála elemei nagy hangsúlyt kapnak. Mindig feltehetjük a kérdést: mi sérült a feladat bemutatása során és mennyire? Ez lehet drasztikus hiba, akkor „firewall”-ról beszélünk, és lehet minőségi hiba, azaz, hogy mennyivel rosszabb a tökéleteshez képest. Mi jelent itt a firewall? Szó szerint tűzfalat, de használati szempontból inkább határvonalat, választóvonalat. Ennek az a lényege, hogy ha van egy súlyos hiba, akkor az a feladat mindenképp határvonal alatti, azaz 5 vagy az alatti pontot kap. Az, hogy a megmaradt jó rész mennyire volt jó, az csak azt fogja befolyásolni, hogy 4, 3, 2, 1 vagy 0 pont adható a feladatra. Egy példával megvilágítva: ha egy nyújtott üggetésbe belevágtatik a ló, az mindenképp 5 alatti, függetlenül attól, hogy volt-e olyan szakasz, ahol jó minőségben mutatta be a feladatot. Vagy vegyünk egy másik példát. A kiképzési skála egyik fontos pontja a támaszkodás. Ha a ló végig szár ellen megy, az firewall, tehát 5 alatti pont, ha csak időnként nyugtalan a támaszkodása, akkor a 10 pontból jövőnk lefelé. És hol állunk meg? Teoretikusan a folyamat a következő: megnézzük, hogy a kiképzési skála összes ele-

gáztatás szerint történik az új bírók kiválasztása az FEI-nél is és Magyarországon is.

Nem volt könnyű az indulás, mert épp az első nemzetközi évemben, 2005-ben születtem meg az ikreim. Ez sok időt és sok kööttséget jelentett, így az első időben nem tudtam elfogadni külföldi meghívásokat. Első CDI-meghívásaimat a máriakálnoki lovardának, Komjáthy Györgynek és Inge Braunnak köszönhetem, utána már jött a többi. A valóság az, hogy a bíró minden egyes versenyen „vizsgázzik”: a lovasok és bírótársai kökeményen megnézik, szakmailag felkészült-e, érdemes-e máshova is hívni.

me, tehát mind a hat eleme milyen minőségben valósult meg. Ezek összegzése adja ki a pontot. Ez így leírva sokkal hosszabb, mint amennyi idő egy-egy feladatnál a bíró rendelkezésére áll. A valóságban a bíró a feladat bemutatásakor már rögtön látja, hogy hol a hiba, és mik a járulékos hibák. A hiba lényegét, a hiba forrását írja le a megjegyzés oszlopba.

Mi az, amit minden programnál szem előtt tartasz, ahogy belovagol valaki a négyesögbe?

A kiképzési skála. Ez mindennek az alapja, mindennek a kiindulópontja. Tehát az ütem, az elengedettség, a támaszkodás, a lendület, egyenesség, összeszedettség. Ahogy az előbbi válaszban is kitértem rá, amikor bírálok, ez pereg le minden egyes pillanatban, ez határozza meg, hogy az adott feladatra 10 pontot vagy kevesebbet lehet adni. A bíró feladata megállapítani és leírni, hogy mi hiányzik, hogy 10 pontot adhasson. Tudatosan nem azt használtam, hogy mi a rossz, mert mi nem hibakeresőként, rendőrként járunk el. Mi csak rávilágítunk, hogy ott és akkor mi lehetne jobb. Ha mindezt egy szóval kell összefoglalnom, akkor az a szó a harmónia. Minden, ami harmonikus, az jó is.

Véleményed szerint milyen a jó díjlovabíró?

Hiteles. Bővebben: 1. objektív, 2. empátikus, segítőkész, megjegyzéseivel bátorító, 3. van lovasérzése, és így tudja, hogy „mi történik” a lovon, 4. „gyors” a szeme (a mozgásfolyamatban látja a gyors részleteket), 5. képes gyorsan dönteni, 6. precíz, igényes, jó rendszerező képessége van, 7. bírja a monotonitást, 8. szakmai fejlődésre nyitott, 9. és persze tudja a szabályokat...

Melyek azok a leggyakoribb hibák, amelyek könnyen javíthatók, viszont súlyos pontok úszhatnak el miattuk?

Ezek általában a legalapvetőbb feladatoknál fordulnak elő. Például a napi munkája során minden lovas lovagol kiskört, de vajon figyel-e arra, hogy a ló hajlítva legyen, a fara ne térjen ki, lendületes maradjon, puha támaszkodása legyen, és ne essen az elejére? Ha igen, akkor a négyesögben sem lesz problémája. Másik gyakori hiba a középvonalra(-on) lovaglás. Időben kell elkezdenni, nehogy túlforduljon

a ló. A lovas nem nézhet le a ló nyakára vagy a marjára, mert akkor szinte biztos, hogy nem tud egyenesen haladni. Ehelyett nézzen előre és két csizma között lovagolja előre a lovát. És végül megemlíteném a köszönést: még mindig sok lovas köszön úgy, hogy nagy testmozdulattal meglengeti a karját és felsőtestét. Ezzel sokszor a saját egyensúlya kimozdul. A ló ki fog lépni, és/vagy nehezebb lesz az elindulás.

Mi okozza az olykor nagy pontkülönbségeket a bírók között?

Szabály szerint egy versenyszámot öt bíró esetén minimum három különböző nemzetiségű bírónak kell bírálnia. A bírók a világ minden tájáról érkeznek. Ugyanúgy, ahogy például az angol nyelvet is mindenhol kicsit másképpen beszélnek, a különböző helyről érkező bírók is kicsit más iskolát jártak ki, mindenhol kicsit másképp is lovagolnak. Ugyanakkor az elvek azonosak, a feladatok tökéletes kivitelezése jól megfogalmazható, de mégis kicsit mindenki máshova teszi a hangsúlyt. Ha ezt nézzük, akkor csoda, hogy nincs még több különbség.

Vannak tipikus feladatok, ahol nagy eltérés jöhet létre, ilyenek például a lépés pirvette és a vágta pirvette. A lépés pirvette-nél, ha a lépés üteme nem tiszta, akkor már nem lehet magas pontot adni rá, mégis sok bíró ezt vagy nem veszi észre, vagy átnéz felette. Azért itt is van megoldás: véleményem szerint az FEI szigorúbb vizsgáztatási rendszere idővel meg hozza a gyümölcsét és az elvek mindenki számára azonosak lesznek.

Mennyire befolyásolja, befolyásolhatja-e egyáltalán a ló alapképessége a kapott pontot? Feladatpontatlanság esetén befolyásoló tényező-e az, hogy a pontatlan lónak nagyobb az alapképessége?

Ez egy elég összetett kérdés. Azt azért mindenképp kimondhatjuk, hogy a ló alapképessége igenis mérvadó, a nagyobb alpmozgású, térnyerő mozgású, elasztikus ló magasabb pontot fog kapni, mint a kicsit behatároltabb képességű ló. Ugyanakkor a nagy mozgás még nem elég, azt jól be is kell mutatni. A legtöbb „fejtörést” a gyerekprogramok bírálata okozza, ahol sokszor nagymozgású lovakon „kapaszkodó” gyerekek ülnek, míg más gyerekek precízen lovagolnak és elegáns, klasszikus ülésük

van, viszont lovaik nem olyan nagymozgásúak. Erre a problémára ad remek megoldást az, hogy az FEI gyerek versenyszámokat (L szint) idéntől új protokoll szerint kell bírálni. Két bíró esetén a C bíró a megszokott standard pontozást alkalmazza, feladatról feladatra ad pontot, míg a hosszúfali bíró a lovas ülését bírálja négy szempont szerint (ülés helyessége, segítségadások hatékonysága, pontosság, összenyomás), és ő nem ad feladatonként pontot.

Mire vagy a legbüszkébb?

Jó visszaneézni az elmúlt 15 évre. Szinte az egész világot bejártam: Toronto, Sydney, Melbourne, Dél-Afrika, Egyiptom és Európa számos országa. A legemlékezetesebb versenyek az Eb-k: két póni Eb-n bíráltam (Kaposvár és a lengyelországi Strzegom),

illetve a fellebbviteli bizottság elnöke voltam a 2017-es U25 Eb-n Ausztriában. Az idei gyerek és U25-ös Eb-re is kijelölt az FEI. A napokban dől el, hogy a koronavírus-járvány miatti korlátozások feloldása után megrendezhető-e ez az Eb.

A magyar bajnokság mindig kiemelt szerepet kap a hazai versenyek között, ezért nagy megtiszteltetésnek tekintem, hogy eddig tízenkétszer kértek fel vezetőbíróknak. Ahogy azt is, hogy minden évben egyre több nemzetközi meghívást kapok.

És végül, de nem utolsósorban örömmel tölt el, hogy szakmailag nagyon felkészült, segítőkész bírók mellett tanulhattam, akik mindig segítettek, bátorítottak. A bírói utam elején dr. Mándi Barnabástól tanultam a legtöbbet, később a külföldi nemzetközi

bíróktól, közülük – a teljesség igénye nélkül – a következőket említeném: Mariette Withages, Stephen Clarke, Dieter Schüle, Uwe Mechlem, Katrina Wüst, Isobel Wessels, Eddy de Wolff van Westerrode, Thomas Lang.

A járvány nagyon sok mindent felülírt a díjlovassportban is, téged hogyan érint ez, mi lesz az idei szezonnal?

Igen, a járvány az én munkámat is közelről érintette. Márciusban még az olasz kollégámat kellett volna helyettesítenem beugró bíróként azon az angliai CDI-n, ami Európában az egyik utolsó volt. Oda már nem mentem el, mert félttem, hogy ha hazajövök, karanténba kerülök. Ez elég nagy csapás lett volna, mert én láttam el a gyerekei-

met és a szüleimet is. Magyarország az első ország, ahol a karanténidőszak után újra indul a nemzetközi élet, és egyben számomra is ezek lesznek az első nemzetközi versenyek: június végén a Losonczy Anikó által megrendezendő CDI 3* Máriakálnokon, és augusztusban Arie Yom-Tov csapatának rendezésében a CDI-W Pilisjászfalun, illetve remélhetőleg a már említett Eb is megrendezhető lesz augusztusban Pilisjászfalun. Annak ellenére, hogy kiesett a fél szezon, azért optimista vagyok, hisz sok nemzet tervezi, hogy az őszi időszakban megrendezi az elmaradt versenyeit.

Mivel foglalkozik egy díjlovásbíró, amikor nem bíraskodik?

Huh, én mindig úgy érzem, hogy nincs elég időm, annyi mindent szeretek és szeretnék csinálni. Gimi után elvégeztem a Közgazdasági Egyetemet, majd lovaglásból letettem a középfokú edzőit. Aztán francia-magyar újságírói képzést, majd mezőgazdasági technikus végzettséget szereztem. A tanulmányok után (mellett) 2007-től 2016-ig a Díjlovagló Szakbizottság tagja voltam. Ebben a munkában elég aktívan vettem részt. Hozzáam tartoztak a bírói ügyek, a szabályzatok, részben a honlap, részben a kiírások jóváhagyása. Abban az időben alkottam meg a bírói szabályzatot, ami 2016-ig volt érvényben és a mostaninak is az alapját képezi. És akkor született újjá a magyar díjlovagló szabályzat, ami 2018-ig volt hatályban. Itthon sok bíróképzést és bírótovábbképzést szerveztem és tartottam neves előadókkal. Szerettem ezt az időszakot, annak ellenére, hogy ki-mondhatatlanul sok időm ment el vele. És persze mindeközben ott voltak az ikrek, meg az egyre több meghívás. Két gyönyörű ikerlányom, Zita és Cecília, akik mostanra már kamaszok, általában egyszerre szeretnék, hogy külön-külön foglalkozzam velük. Kihívásokkal teli, de ugyanakkor nagyon szép édesanyának lenni. Nagyon boldog vagyok velük. A lovas szakmai (bíráskodás és bíróképzés) és családi elfoglaltságok mellett magas szinten síelek, szeretek teniszezni, vitorlázni, szörfözni, olvasni, és nagyon szeretek a barátaimmal lenni. Vágyam még, hogy majd egyszer újra beleférjen az időmbe a lovaglás.

Somogyvári Anett